

DE PREMIEJACHT OP ADDERS IN FRANKRIJK. EEN BEROEP IN(PRENTBRIEF)KAART GEBRACHT. DEEL 2. HENRI AUVRAY BIJGENAAMD DEÇA

BOUNTY HUNTING FOR VIPERS IN FRANCE THE PICTURE POSTCARD MAPPING OF A PROFESSION. PART 2. HENRY AUVRAY, NICKNAMED DEÇA

Ron Bronckers
Wethouder Meertensstraat 14
6325 DB Berg en Terblijt
ronbronckers@zonnet.nl

Ron Bronckers
Wethouder Meertensstraat 14
6325 DB Berg en Terblijt
ronbronckers@zonnet.nl

Inleiding

In 1980 stelde de S.A.H.T.¹, op verzoek van de burgemeester van Tonnerre (departement Yonne), een onderzoek in naar het leven van de adderjager Henri Auvray, beter bekend onder de bijnaam *Deça*. De roem van de inmiddels overleden adderjager was niet onopgemerkt gebleven buiten Tonnerre en er was dan ook nog steeds belangstelling van kranten en tijdschriften. Het onderzoek dat men uitvoerde onder vroegere bureaus van de adderjager of personen die hem hebben gekend in hun jeugd stelde de S.A.H.T. in staat om vaak pittoreske ingrediënten te verzamelen die dit merkwaardige randfiguur schetsen. Men heeft geprobeerd een zo nauwkeurig mogelijk portret van deze sympathieke en populaire verschijning op te stellen. De verzamelde gegevens verschenen in een artikel van Fromageot (1980) dat als belangrijke bron van informatie voor deze publicatie diende.

Introduction

In 1980 the Mayor of Tonnerre in the department of Yonne requested The Association of the Archaeology and History of Tonnerre (S.A.H.T.) to investigate the life of viper hunter Henri Auvray, better known by his nickname *Deça*. S.A.H.T. complied with this request since the fame of this viper hunter was not only confined to Tonnerre. Although now deceased, journals and magazines remained interested in Henri Auvray. Former neighbours of the viper hunter were questioned, as well as others acquainted him in their youth. They collected picturesque information as a result. The researchers did their utmost to draw an accurate picture of this congenial and popular person. The data they collected appeared in a paper written by Fromageot in 1980 which served as an important source of information for the present article.

Burgerlijke stand en familie

Henri Auvray werd geboren op 23 maart 1860 in Junay, een kleine gemeenschap op ongeveer 3 km van Tonnerre. Junay was destijds als wijnbouwgebied vermaard vanwege zijn voortreffelijke witte wijnen. Henri was de zoon van Alexis Auvray en Adèle Arnon die waarschijnlijk kleine wijnboeren waren. Omstreeks 1890 ging hij in Tonnerre wonen en overleed op 6 augustus 1951 op 91-jarige leeftijd in het zieken-bejaardenhuis aldaar. Uit zijn verbintenis met Emilie Poinsignon heeft hij een zoon gehad, Henri Vincent, geboren op 23 januari 1899 die overleed te Sèvres in 1956. Volgens sommigen zou zijn zoon als vrachtwagenchauffeur gewerkt hebben. Hij heeft in ieder geval niet de loopbaan van zijn vader gevolgd.

De omgeving en de adders

Tonnerre ligt in de Bourgogne en bevindt zich in het centrum van een droge, stenig en met struikgewas bedekt terrein, zeer kalkrijk en met schuilplaatsen naar keuze voor adders. Te meer daar het van stenen ontdane wijngaarden heeft met in de loop van de jaren op die manier gevormde keienhopen, *meurgers* genoemd. Hierin vonden de adders een uitstekende schuilplaats en kwamen ze ook tot voortplanting, vooral op de hellingen van de op het zuiden gelegen wijngaarden. Ze waren ook te vinden in bermen, op taluds langs wegen en in verlaten dagbouwgroeves. Naar alle waarschijnlijkheid betreft het hier de aspisadder (*Vipera aspis*) die in kleur varieerde van zwart, grijs tot rossig.

Het gebied was destijds vergeven van de adders en de kwalijke gevolgen werden steeds talrijker. Elk jaar nam de hoeveelheid honden die gebeten werden toe en deze crepeerden meestal binnen enkele uren zonder dat men ze kon helpen. Enkele

Civil status

Henri Auvray was born on 23 March 1860 in Junay, a tiny community about three kilometres from Tonnerre. In those days Junay was a well-known wine growing area, famous for its excellent white wines. Henri was the son of Alexis Auvray and Adèle Arnon who were likely to have been small winegrowers. In about 1890 he went to live in Tonnerre. He died there on 6 August 1951 in the infirmary of the local home for the elderly at the advanced age of 91.

He was married to Emilie Poinsignon. Their son Henri Vincent born on 23 January 1899 died in 1956 at Sèvres. According to some he may have been a trolley driver. In any case he did not follow in his father's footsteps.

The neighbourhood and the vipers

Tonnerre is situated in Burgundy, in the centre of a dry and stony region, covered with bushes and rich in lime, where vipers have a wide choice of hiding places. More so since the stones removed from the vineyards were piled into heaps called *meurgers*. These formed first-rate hiding spots for vipers, in which they could also breed, especially on the slopes of the south-facing vineyards. Vipers could also be chanced upon on roadsides, on inclines, along the roads and in abandoned quarries. These were most probably the asp viper (*Vipera aspis*). This animal varies in colour from black to grey to ruddy.

In those days the region was literally infested with these vipers the evil effects of which went from bad to worse. The number of dogs bitten by vipers increased each year. They died miserably within a few hours through which they were beyond

wandelaars en talrijke landbouwers hadden eveneens de giftige beten van de *serpents rouges* ('rode slangen') ondergaan en die waren pas genezen na een gruwelijk lijden verdragen te hebben.

Deze situatie zette de departementale raad aan om de systematische vernieling van deze slang door de toekenning van premies te stimuleren. Vanaf 1899 werd voor een jaarlijks krediet van 1.000 frank gestemd, dat de uitbetaling van 25 centimes per gedode adder waarborgde. Maar de verstrekking van openbare gelden ging met voorzorgen gepaard. De kadavers moesten in het stadhuis gepresenteerd worden, de burgemeester of veldwachter telde de buit en was vervolgens getuige van het begraven (Fontaine, 2001).

De adderjager

Het innen van een premie en het vooruitzicht op de winst moedigde Auvray aan tot het beginnen van zijn jacht. Als jongetje van 14 sloeg hij nog op de vlucht voor dit reptiel toen hij in een wijngaard werkte. Vele jaren later begon hij zijn carrière als adder-doder eind september 1904 en een maand later had hij al meer dan 350 slachtoffers gemaakt. Deze vrolijke analfabeet stond tot dan toe vooral bekend als stroper op rivieren. Hij kon soms in minder dan twee uur meer dan 20 slangen doden. Zijn reputatie groeide snel en hij werd zeer bekend in het departement Yonne, men vroeg hem zo'n beetje overal waar deze gevaarlijke beestjes voortwoekerden. Maar Henri wilde niet graag weggaan uit Tonnerre, omdat hij voldoende aan *distraire* ('afleiding') vond. Amerikaanse of Engelse toeristen vroegen om hem in actie te zien en hij nam hun kinderen mee die gefascineerd waren door zijn handigheid. Ook verschenen er verschil-

help. Many a farmer as well as an occasional walker also suffered a poisonous bite of these *serpents rouges* (red serpents). They would recover, though only after a period of abominable suffering.

This situation caused the departmental council to strive for a systematic eradication of these snakes, by promoting the award of premiums. From 1899 onwards a yearly credit of 1,000 French francs was voted for. This amount guaranteed the payment of 25 centimes per dead viper. The allotment of public money was, however, accompanied by the necessary precautions. The dead snakes had to be presented in the town hall where they were counted by the mayor or the constable, who subsequently witnessed the burial of the snakes (Fontaine, 2001).

The viper hunter

The possibility of collecting premiums and the anticipation of making profits stimulated Auvray to start viper bounty hunting. At the age of fourteen, when he was working in a vineyard, he still fled from these reptiles. Many years later when he began his career as a viper killer at the end of September in 1904 he killed 350 snakes within his first month. Up to that moment this happy-go-lucky illiterate had mainly been known as a poacher on the rivers.

At times he was able to kill more than twenty snakes in less than two hours. His reputation rapidly increased and he became quite well known within the Yonne department. In nearly every region in which the snakes insidiously spread his presence was asked for. Henri, however, did not like leaving Tonnerre because he already had a sufficient amount of *distraire* (distraction).

lende prentbriefkaarten waarop *Deça* werd afgebeeld. De bekendste laat hem zien zittend op een stoel en behangen met zijn buit (zie afbeelding 1). Deze prentbriefkaart zou vele malen opnieuw worden aangepast wat het aantal vangsten betrof en er zijn er dan ook heel wat van verschenen in de loop van de tijd.

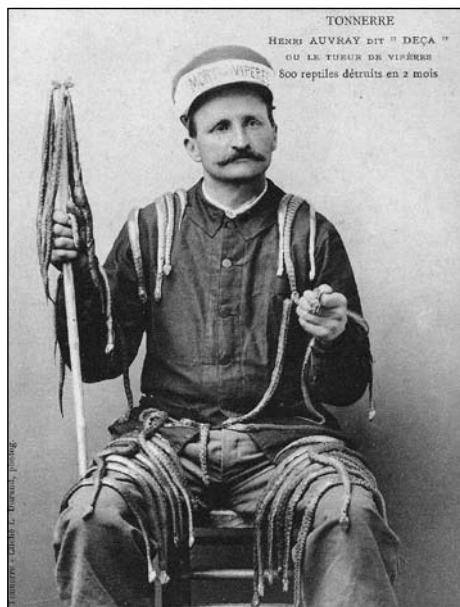
Zijn populariteit bleef niet onopgemerkt en wekte de belangstelling van de Parijse pers. Op 5 oktober 1905 verscheen er een artikel in het bekende dagblad *Le Petit Journal* ('Het krantje'). De verslaggever, die hem persoonlijk opzocht, wist te melden dat *Deça* van maart 1905 tot dan toe 1.522 adders doodde. Volgens eigen zeggen werkte hij vanaf 1905 ook voor het Instituut Pasteur en dat betekende dat de adders levend en ongeschonden gevangen moesten worden alvorens deze per trein te verzenden naar Parijs.

Zijn *tableau de chasse* ('jachttafereel') werd fenomenaal, meer dan 5.000 reptielen in drie jaar tijd (Bazin, 2004). Begonnen in september 1904 steeg zijn totale jachtbuit in oktober 1910 tot meer dan 11.500 vangsten. Een verbazingwekkende hoeveelheid, een officieel record dat in het stadhuis werd vastgesteld.

De adderjacht

Henri gebruikte een uiterst efficiënte techniek die gebaseerd was op waarnemingen. Hij had de gewoontes van de reptielen bestudeerd en kende de uren, de dagen en de plaatsen waar ze het goed deden. De onweerachtige periodes met zware bewolking en drukkend weer waren bij uitstek geschikt. De adders verlieten hun schuilplaatsen en rolden zich op in de doorbrekende zon op gras of op stenen. Favoriet zijn hellingen blootgesteld aan de zon en beschut tegen de wind, zeer zelden de hellingen die

American as well as British tourists wanted to see him in action. He took their children along because they were fascinated by his deftness. Postcards appeared on which *Deça* was pictured. The best known postcard showed him sitting in a chair and covered with his handsome take (Plate 1).

1. Henri Auvray behangen met zijn jachtbuit (coll. R.J.C. Bronckers)

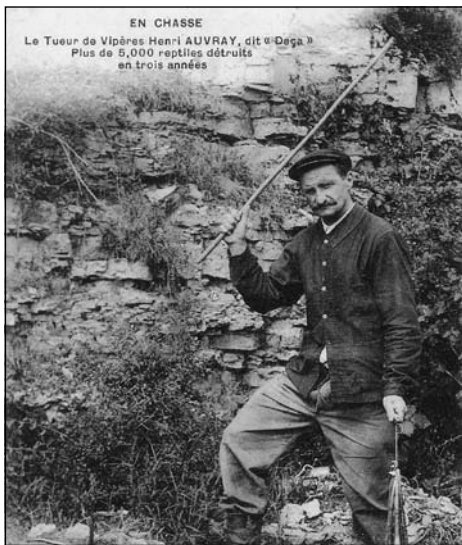
1. Henri Auvray decorated with his trofees (coll. R.J.C. Bronckers)

Adapted version of this picture postcard appeared many times, especially highlighting his catches. Hence, in due course, quite a few postcards had appeared.

His popularity did not escape notice and aroused the interest of the Parisian press. The well-known newspaper *Le Petit Journal* ('The Little Daily') published an article about him on 5 October 1905. The journalist, who had visited him in person, report-

op het noorden liggen. De hellingen van de Saint-loupe en de verlaten groeves van Mont Sarrat vormden bij voorkeur zijn jachtterreinen. Henri slaagde erin de 'vormen' van de adders te onderscheiden in het gras of op het stof, zoals de jagers de 'vorm' van een haas herkennen in de velden of het bos. Wanneer men een van deze sporen zag, kon men er bijna altijd zeker van zijn dat de adder niet ver was. De adders waren overigens zelden alleen en men vond er tot wel vijf of zes op een oppervlakte van enkele vierkante meters. Menigeen beweerde dat hij het geheim kende van een speciaal fluitsignaal om de adders aan te trekken en te bezweren. Een verzinsel dat voortkwam uit de rijke fantasie van de mens.

Deça wapende zich met een stevige of flexibele stok van ongeveer 1.60 meter

2. Henri Auvray gewapend met een stok op jacht in de omgeving van Tonnerre (coll. R.J.C. Bronckers)
 2. Henri Auvray armed with a stick, hunting in the Tonnerre region (coll. R.J.C. Bronckers)

ed that *Deça* had killed 1,522 vipers from March 1905 up to the day of his visit.

Deça also mentioned that he worked for the Pasteur Institute from 1905 onward. This implied that he had to catch vipers both alive and undamaged before sending them by train to Paris.

His *tableau de chasse* ('hunting table') became extraordinary: more than 5,000 reptiles within three years (Bazin, 2004). From September 1904 his total catch up to and including October 1910 amounted to more than 11,500 snakes. This really amazing amount is an official record established at the town hall.

The Viper Hunt

Henri used a quite efficient technique based on his own observations. He had studied the habits of the reptiles and he knew the hours, days and places when and where they were at rest. Thunderstorms with heavy clouds and oppressive weather were eminently suitable. The vipers then left their hiding places and when the sun broke through curled themselves up on the grass or on stones. The snakes favoured slopes exposed to the sun and sheltered against the wind, much more than slopes facing north. He favoured, therefore, the slopes of the Saint-loupe and the leftmost quarries of Mont Sarrat as his hunting grounds.

Henri succeeded in recognising the 'imprints' of the vipers in grass or dirt, like hunters recognise the 'shape' of a hare in a field or wood. Once such a trail was found he could nearly always be sure that the viper would be situated nearby. Vipers also seldom occurred singularly; one might find five or six vipers in an area of a few square meters.

lang gemaakt van *bois du sanguin* ('bloedhout')². Met voorzorg naderend deelde hij plots een hevige klap uit te midden van het lijf om de 'nieren' van het reptiel te breken (zie afbeelding 2). Vervolgens hing hij de dode adders met de kop in een soort schuifknoop aan een wurgkoord dat hij meedroeg of aan zijn riem bevestigde. Zijn jachttrofeeën liet hij graag zien aan nieuwsgierige burgers (zie afbeelding 3).

Om de adders levend te vangen voor het Instituut Pasteur maakte hij gebruik van een gevorkte stok om de adders te immobiliseren en ze in een zak te werpen met een snelle slag van het polsgewricht. Henri werd bij herhaling gebeten en een getuige

3. Henri Auvray toont de gedode adders aan nieuwsgierige omstanders (coll. R.J.C. Bronckers)
3. Henri Auvray showing the killed vipers to curious people (coll. R.J.C. Bronckers)

Many a person claimed to know the secret of a special whistle to attract vipers and to charm these snakes; a figment arising from the expansive fantasy of man.

Deça armed himself with a sturdy or flexible stick about 1.6-meter in length and made from *bois du sanguin* (bloodtwig)¹. Carefully approaching the snake he suddenly struck it with a heavy blow to the centre of the body to damage its 'kidneys' (Plate 2). He subsequently carried the dead snakes with their heads held in a slipknot on a strangulation cord which he carried or mounted on his belt. He liked to display his hunting trophies to inquisitive people (Plate 3). To catch living vipers for the Pasteur Institute he used a forked stick to immobilise the vipers and transferred them to a bag with a quick flip of his wrist. Henri was bitten repeatedly. An eyewitness remembers seeing him arriving at the apothecary in the *Rue l'Hôtel de Ville* with his wrist wrapped up seeking medical aid.

The Pasteur Institute provided him with special cages for the transport of living vipers (Plate 4). He proudly exposed his catch on the steps of his modest house.

Competition and fraud

Henri did have several imitators, for example at Ancy-le-France, about 18 kilometres north of Tonnerre, where in 1905 in Grappin, the municipal constable, killed about ninety serpents claiming the same tariff of 25 centimes per head. Also in 1905, the postman of Ancy-le-France gathered a catch of no less than 899 snakes (Auvray, however, killed 1,781 vipers). Mrs. Clément, also from Tonnerre, was close on *Deça's* heels. During the third quarter of 1912 she established a catch of 376 animals against 460 of *Deça*. In 1920 the viper

herinnert zich nog hem te zien arriveren met zijn ingewikkelde pols bij een apotheker in de rue l'Hôtel de Ville om zich te laten verzorgen. Van het Instituut Pasteur ontving hij speciale kooien om de levende adders in te transporteren (zie afbeelding 4), die hij met trots op het bordes van zijn bescheiden huis uitstalde.

De concurrentie en het bedrog

Henri had een aantal navolgers, bijvoorbeeld in Ancy-le-France, zo'n 18 km. boven Tonnerre. Hier doodde Grappin, de gemeentelijke veldwachter, ongeveer 90 reptielen in de loop van 1905, voor hetzelfde tarief van 25 centimes per kop. De postbode van Ancy-le-France daarentegen had maar liefst een buit van 899 beesten in 1905 (Auvray, in hetzelfde jaar, doodt er 1.781). De weduwe Clément, ook van Tonnerre, zat *Deça* op de hielen in 1912. Voor het derde kwartaal liet zij 376 vangsten vaststellen (Auvray 460).

In 1920 verschijnen de adderjagers en broers Louis en Joseph Terrier op het toneel in Tonnerre Ze zijn afkomstig uit de Jura en kondigen aan dat ze *Deça* zullen vervangen. Ze vestigen zich in de rue du Général Campenon, in een naburig huis van het zijne, en bieden hun diensten aan aan alle dorpen van Tonnerrois. Al snel verbannen hun resultaten, die in de stadhuisen worden geboekt, Auvray naar de rang van amateur.

In Molosmes, van 6 tot 24 mei, heeft Terrier 3.517 gedode adders gedeclareerd, in Serrigny 9.249 en na 8 jachtpartijen in Dannemoine.....37.808! De premies die ze opstrijken laten vroegere mededelingen verbluft staan. Aldus, in Argentenay, in 14 dagen ontvingen ze 2.657 frank. Maar de

hunting brothers Louis and Joseph Terrier appeared on the scene in Tonnerre. Originating from the Jura they announced that they planned to replace *Deça*. They settled in the *Rue du Général-Campenon* in a house neighbouring that of *Deça*. They offered their services to all Tonnerrois villages. Their results, registered in the town halls quickly relegated Auvray to amateur status.

The number of vipers killed by Terrier between 6 and 24 May was 3,517 with 9,249 killed by Serrigny, both had been declared in Molosmes. A total of eight hunting parties in Dannemoine resulted in some 37,808 vipers! One becomes flabbergasted by the

4. Henri Auvray poserend voor zijn huis met een speciale kooi bestemd voor het Instituut Pasteur (coll. R.J.C. Bronckers)

4. Henri Auvray posing in front of his house with a special case for I.P. (coll. R.J.C. Bronckers)

burgemeester van deze plaats, Blanchet, vermoedt iets. Voor de volgende jacht gelast hij de veldwachter om hem de kada-vers te brengen. Ondanks deze instructie zal de veldwachter aan de burgemeester verklaren dat het aantal gevangengenomen reptielen zo aanzienlijk was dat Terrier ze ter plaatse had moeten begraven aan de voet van een Hazelaar. Blanchet zou deze keer persoonlijk gaan graven en ontdekt slechts vijf adders en twee *couleuvres*¹! Een val wordt gezet voor de gebroeders Terrier die het mogelijk maakt om hun tactiek te doorgronden.

Vanaf het eerste ogenblik, in bepaalde dorpen, profiteren ze van de nalatigheid van de plaatselijke instanties, erkent ook de burgemeester van Molosmes die het attest zonder controle heeft uitgereikt. Elders kopen ze de medeplichtigheid van de veldwachter, ofwel door beneveling (via alcohol) op het moment van de telling zoals in Lezinnes, ofwel door hem om te kopen zoals in Roffey of Argentenay. Maar vooral wijden ze zich aan een toneeluitvoering, op het moment van het begraven der prooien laten ze een of twee levende adders ontsnappen die ze zich van tevoren bij *Deça* hebben aangeschaft, wat tot doel heeft om alle banggemaakte getuigen te laten vluchten. Dan, verlost van elke opdringerige blik, verbergen ze om het even wat, dikwijls ad-dertjes geplukt uit de buik van drachtige wijfjes die tien tot zestien stuks bedragen en eveneens grote aardwormen.

Beschuldigd van zwendel verschijnen de gebroeders Terrier in februari 1921 voor de rechtbank van Tonnerre, aan hun zijde vier veldwachters die moeten voorkomen wegens medeplichtigheid en corruptie. Opgeroepen als getuige zal Auvray zeggen dat het

size of the total bounty received by the brothers as compared to the earlier records. Thus, in Argentenay, the brothers received 2,657 French francs within a fortnight. Mr. Blanchet, the mayor of this town had his suspicions though. On a subsequent hunting party he instructed the constable to bring the dead bodies and show these to him. Despite these instructions the constable declared to the mayor that the number of reptiles caught was too large to carry and that Terrier therefore had to bury the animals below a hazel. This time Mr. Blanchet dug the catch up in person and discovered only five vipers and two *couleuvres*²! A trap was then set to trick the Terrier brothers as well as to find out their strategy.

In several villages the brothers profited from the negligence of the local authorities. This happened from the onset, admitted the mayor of Molosmes, who had issued the certificate without verification. Elsewhere the brothers bought the complicity of the constable. They either befuddled him with drink at the time of the count as happened in Lezinnes, or by a bribe, as in the case at Roffrey and in Argentenay. Their principle method, however, was the execution of a stage performance at the time when they buried the corpses of their prey. At that very moment they sprung one or two living vipers bought beforehand from *Deça*, in order to chase the frightened witness' away. Free from intrusive eyes they then buried without regard; including often from ten to seventeen young taken from the abdominal cavity of a pregnant female viper and included large earthworms as well in the tally.

Accused of fraud the brothers Terrier appeared before the court of Tonnerre in February 1921, together with four consta-

grootste aantal adders die hij in een namiddag jagen heeft gedood 45 bedraagt, vandaar de verbeeldingskracht van de cijfers die door Terrier naar voren worden gebracht. De procureur in zijn requisitoir kwalificeert deze zaak als de grootste zwendel die Tonnerrois ooit heeft gekend en hij schat de bedragen betaald door zeven naïve ofwel bedrogen gemeentebesturen op 17.268 frank.

Het vonnis valt zwaar, de veldwachters krijgen drie of vier maanden gevangenis en vier jaar opgesloten detentie voor de broers Terrier. Deze gaan onmiddellijk in beroep en het hof, minder gevoelig voor overtredingen betreffende adders, verminderdt hun straf aanzienlijk. In september 1923 kan men lezen in *Le Progrès de la Côte-d'Or* ('De voortgang aan de Goudkust'), in de rubriek van La Roche-Vanneau, kanton Montbard: 'Wij hebben het geluk om dit jaar twee professionals voor de destructie van de adders te hebben die in onze gemeente welig tieren. De broers Terrier, de beroemdste adderjagers hebben er ongeveer 1.440 van in een vrij korte tijd gevangen.' Zelfs een goede bedrieger, die uit een naburig arrondissement komt, kan vanaf dat ogenblik de eeuwige afschuw van de mens voor de slang misbruiken (Fontaine, 2001).

Henri Auvray

Hij heeft in Tonnerre het merendeel van zijn leven in een klein huis gewoond op nr. 41 in de rue du Général Campenon, een oude wijnbouwbuurt van de stad. Het huisje was samengesteld uit een kamer opgetrokken op een kelder, berghok en een *geurnier* ('zolderkamer') met geplaatste vensteropeningen aan de voorkant en een klein dakvenster. Men bereikte het via 6 ongelijke treden (zie afbeelding 3 + 4) en hij woonde er met zijn adders. Auvray sliep op een armzalg bed of zelfs op takkenbossen tussen de

bles who were accused of complicity and corruption. Called to testify Auvray stated that the largest amount of vipers killed by him within an afternoon had been forty-five. Hence the figment of the imagination generated by the numbers called for by Terrier. In his closing speech the counsel for the prosecution qualified the case as being the largest swindle ever known in Tonnerre. He estimated the amounts paid by the seven naïve hence duped municipal councils at 17,268 French francs.

The sentence was hard as was the experience. The constables obtained a three- to four-month sentence, and the brothers were to serve four years in jail. They at once lodged an appeal to a higher court. The higher court was less impressed by offences committed with respect to vipers and decreased their penalties substantially. This was reflected in a statement printed in 1923 in *Le Progrès de la Côte-d'Or* ('The Progress at the Gold-Coast') in the column of La Roche-Vanneau, Montbard district: 'We are lucky to call upon two professional viper killers in our municipality this year. The Terrier brothers, the most famous of viper hunters, caught about 1,440 vipers within a short period of time'. It follows that a fraud arriving from a neighbouring district may from that instant on misuse man's everlasting abhorrence of snakes (Fontaine, 2001).

Henry Auvray

Henry lived for most of his life in a small house on the *Rue du Général-Campenog* 41, an old wine growing district of the town. The house consisted of a room with a cellar and a basement and with a *geurnier* ('attic room'). It had windows on its front and a tiny dormer. One entered the house via six un-

zakken en kooien met adders. Wanneer een van de adders per ongeluk in een gat van de muur verdween stopte hij het dicht om z'n terugkeer te ontlopen. Dit huis werd later door nieuwe eigenaars gerestaureerd en draagt nog altijd ingemetseld tegen de voor-gevel een bord met het portret van Auvray. Zijn gedaante heeft niet alleen beroemde prentbriefkaarten geïllustreerd, maar ook de decorateurs van vaatwerk geïnspireerd.

Henri was een bescheiden en bekwame man die zeer gewaardeerd werd door degenen die een beroep op zijn diensten deden. Volgens bepaalde getuigen had hij misschien niet meer de geschikte leeftijd en evenveel zin in zijn werk, maar niemand heeft ooit de behoefte gehad om zich over zijn manoeuvres te beklagen. Buiten de jacht op adders was hij een groot liefhebber van vissen op rivierbaars met de tinnen blinker in de rivier Armançon. Dit verschafte hem enkele bestaansmiddelen, zo zei men, tijdens de sluitingsperiode.

Zeker amuseerden tijdgenoten uit Tonnerre zich met de originaliteit van *Deça*, bijvoorbeeld zijn liefde voor de haringen die hij bij hem voor op de stoep braadde met behulp van een oude komfoor op houtskool. Men zei eveneens dat hij zijn drinkwater in Junay ging zoeken, beter geacht van smaak dan die van Tonnerre.

Hij oogstte in de naburige boomgaarden fruit waarmee hij zeer bijzondere jams bereidde. *Deça* maakte deel uit van de lokale folklore, zijn bijnaam waaronder hij bijna uitsluitend bekend was, was hem toegekend vanwege het gemak waarmee hij deze uitdrukking *de ça* ('van dit' of 'hiervan') gebruikte: *il me faut d'ça*, *c'est toujours autant d'ça* ('ik heb van dit nodig, het is altijd zoveel van dit') etc.

even steps (Plates 3 & 4). He lived here with his vipers. Auvray slept on a shabby bed, even on faggots, amidst his bags and cages with vipers. If a viper escaped through a hole in the wall Auvray would fill it up to prevent its return. New owners restored the house in later years. At the front it still has a portrait of Auvray. His picture not only illustrated famous picture postcards but also inspired crockery painters.

Henri was an unassuming person, competent and very much esteemed by those who appealed for his services. According to certain witnesses he may not have been the right age anymore nor enthused over his work but nobody had ever felt the need to complain about his outlook in life.

Apart from the viper hunt he loved to fish for river perch in the Armançon River with the use of pewter bait. The story has it that this generated him an additional means of support during the closed periods of the viper hunting season.

Deça surely amused his contemporaries in Tonnerre with his originality. Take his love of herring, for instance. He baked these on the steps of his house with use of an old charcoal burning stove. It is said that he obtained his drinking water in Junay, since he valued its taste over that of Tonnerre water.

He prepared very special jams from fruit he picked in neighbouring orchards.

Deça formed part of the local folklore. He was almost exclusively known by his nickname, which was assigned him because of the ease with which he used the expression *de ça* ('of it' or 'of this') like '*il me faut d'ça*', '*c'est toujours autant d'ça*' ('I need ... of it', 'It is always so much of this'), etc.

Noten

- ¹ S.A.H.T. = Société d'Archéologie et d'Histoire du Tonnerrois.
- ² bois du sanguin: soort kornoelje, waarschijnlijk rode kornoelje (*Cornaceae sanguinea*) waarvan de bladeren in de herfst bloedrood kleuren en dat in overvloed groeide op braakland in Tonnerrois.
- ³ couleuvres: verzamelnaam voor niet-giftige slangen.

Dank

Mijn dank aan Joëlle Grigor (bibliotheek Tonnerre) en de S.A.H.T. voor het aanleveren van enkele publicaties betreffende Henri Auvray.

References

- Bazin, J.-F. (2004) – *Une Bourgogne si étrange*.
Fontaine, J.-P. (2001) – *Les Mystères de l'Yonne*.
Fromageot, J. (1980) – Henri Auvray, dit 'Deça'. *Bulletin Annuel de la Société d'Archéologie et d'Histoire du Tonnerrois (S.A.H.T.)* N° 33: 53-58.
Le Petit Journal N° 15.623 05-10-1905: Les Métiers inconnus – Auvray, le tueur de vipères.

English corrections: Dr. Lawrence Smith.

Notes

- ¹ *bois du sanguin*: a kind of cornel, probably bloodtwig or red dogwood (*Cornaceae sanguinea*) with leaves that colour a scarlet red. It grew in abundance on the Tonnerrois wasteland.
- ² *couleuvres*: umbrella term for non-poisonous snakes.

Thanks

I thank both Joëlle Grigor of the Tonnerre library and the S.A.H.T. for the delivery of some publications about Henri Auvray.

